

Nagy Csilla

Ajánlott küldemények

Dobos Marianne: Akkor is karácsony volt című trilógiája

Dobos Marianne *Akkor is karácsony volt* című, három kötetből álló sorozata mind műfaji sajátosságait, mind pedig tartalmi jellegét tekintve különleges a magyar kultúra, könyvkiadás terén. Olyan vállalkozásról van szó, amely egyszerre tud történelmi-kultúrtörténeti tényeket felsorakoztatni, a szakember számára hasznosítható tudományos anyagként, és megrendítő, szellemes, élményszerű olvasmányként működni. Hogy a kötetek mindkét elvárásnak meg kívánják felelni, már az előlapon feltűnhet: a mottók klasszikus szerzők tollából származnak (Az *Akkor is karácsony volt* (1944) bevezető idézete Ady Endre *Imádság háború után*, A *Bölcsészek 1956-ról* című köteté Szabó Lőrinc *Meglepetések*, az *Ádventre várva*, 1989 című záródarabé pedig Nagy Gáspár *Belátás* című versének részlete); az ajánlás azonban mindhárom esetben az *Unokákhoz* szól. Vagyis a mottók által létrehozott értelmezési közeg csak az egyik olvasatát adja Dobos Marianne trilógiájának: a másik, és nem kevésbé felelősségteljes olvasat nem más, mint a múlt, a hagyomány, az általános emberi tapasztalatok és értékek átörökítésének kérdése, hiszen – ahogy erre a szerzőnő bevezetőiben is utal – az unokák számára ismeretlen 1944, 1956 és számos esetben 1989

tapasztalata is. Mindezt az ősöktől kaphatják meg, vagy ha mégsem, akkor a lejegyzett dokumentumokból, tárgyi emlékekből – a beszélgetőtársak emlékeinek, véleményének lejegyzése épp ezzel, a „maradandó érték, tapasztalat” létrehozásával válik fontossá.

Az olvasó számára azonban – kiváltképp, ha később született, mint az események, amelyekről szó van – nemcsak az élményjelleg, a múlt eseményeibe való bepillantás jelenti az olvasás örömét, hanem az a változatos műfajiság is, amit Dobos Marianne alkalmaz. Szépirodalmi idézetek, naplórészletek, tudományos jellegű adattárak ékelődnek az interjúkba, így egyszerre több szempont, kifejezőmód érvényesül. Az 56-os kötetben Németh Ágnes és Németh Magda emlékezését, tapasztalataik lejegyzését Lakatos István *Németh László Életrajzi kronológia 1949-1975* című könyvének szemelvénye előzi meg, amely nemcsak tám-

pontot ad a beszélgetéshez, kapaszkodót az emlékezetnek, hanem egyben a tudományos adatok, és a személyes, megélt tapasztalat összevetéseként, ütköztetéseként is szolgál. Hasonló módon zárja a Czellar Katalinnal folytatott beszélgetést az *Emlékeim a forradalomról* című napló, amely árnyalja, részletezi és új, értékes adatokkal egészíti ki a már lejegyzett anyagot.

A kötetek legfőbb tanítása a morál, ez az az érték, amely köré az interjúalanyok, a velük folytatott beszélgetések szerveződnek. A fogalom Dobos Marianne-nál vallási hovatartozáshoz, nemzetiséghez, kulturális irányzathoz nem kötődik: a bemutatott személyek között találkozunk jezsuita szerzetessel (Nemeshegyi Péter) és zsidó elkötelezettségű értelmiségivel (Itamár János-Keszt), írónóval (Szabó Magda, Polcz Alaine), költővel (Határ Győző), irodalomtörténésszel (Kabdebó Lóránt, Kovács Sándor Iván), képzőművésszel (Schéner Mihály), stb. A morál pedig éppúgy megnyilvánulhat a keresztény eszmerendszer és a zsidó értékrend illeszkedésében (Ld. pl. Itamár János-Keszt *Anna-Mária apáca – házam vendége* c. versét), ahogy a gyermek-

kori emlékek, sérelmek megrendítő leírásában (Ld. a Kolozsvári Grandpierre Emil-interjút), vagy ahogy átörökíthető a családban, a „szerencsés csillagzat” alapján, műveltséggel és kulturális értékekkel társulva (Ld. Dénes Zsófia emlékezését). A Kovács Sándor Ivánnal folytatott beszélgetés pedig az irodalomtörténész értekezése arról, hogyan és milyen mértékben tudhatjuk magunkénak Balassi versének erkölcsi alapállását, illetve milyen különbség adódik a jelenlegi és a Balassi-korabeli válságjelenségek között.

A három kötet mindegyike önállóan egy-egy tematikus egységet alkot, amelyben az emlékezés játssza a fő szerepet: az egyes történetek kiegészítik,

árnyalják egymást, bizonyos részletek kidolgozottabban jelennek meg, más történetekről viszont hallgat az interjú, az elbeszélés, és azt az olvasó fantáziájára bízta, hiszen „Az emlékezet úgy bánik a lélekkel, mint az orvos a nagybeteggel, aki előtt titkolni kell az igazat, különben összeroppan, és soha nem épül fel.” (Kolozsvári Grandpierre Emil). Épp ezért az események kibontása, a köztük lévő kapcsolat, a rejtett viszonyrendszerek feltárása a kérdező feladata, ennek a kihívásnak Dobos Marianne eleget is tesz. Nemcsak a megkérdezettek közötti személyes kapcsolatokat, hanem a történelmi-társadalmi-kulturális összefonódásokat is az olvasó tudomására hozza, eközben pedig önálló véleményével egészíti ki az olykor fragmentum-jellegű emlékeztetéseket, szövegegyüttéseket. A riporter szerepére jellemző, hogy hidad képez, úgy az egyes történetek között, ahogy a jelenbéli befogadói pozíció és

a megidézett múlt horizontja között is. Így a sorok között Dobos Marianne olvasata bomlik ki, amely a fiatalabb nemzedék számára különösen vonzó lehet. Hiszen a múltidézés nem a letűnt idők feletti kesergést jelenti számára, hanem olyan tapasztalat átadását, amely a jobb jövő létrehozását teszi majdan lehetővé: „A trilógiából kiolvasható történelmi tanulság váljék az unokák okulására.” (*Ádventre várva, Előszó*)

Az átörökítés igénye, ez a vitális, optimista alapállás a három könyvet egyetlen egységbe rendezi, emellett azonban más szempontok is erősítik a könyvek összetartozását. Találkozunk olyan személyekkel, akiket mindhárom esemény kapcsán megkérdez Dobos Marianne, ilyen például Kabdebó Lóránt vagy Schéner Mihály. Esetükben nemcsak a történelem narratívái bomlanak ki, hanem éppúgy a személyes történet is létrejön: a beszélgetéseket egymásutániságukban olvasva szinte ismerőské válnak a megkérdezettek, feltárul előttünk a gyermekkor, a példaképek, szülők magatartása amely meghatározta a későbbi felnőtt morálitását, a környezetéhez való viszonyulását (Kabdebó Lóránt); és képet kapunk a szakmai fejlődésről, hiszen a művészet sosem választható le teljes mértékben az olykor „ördögi” korszak viszontagságairól

(Schéner Mihály). A trilógia egyik legizgalmasabb beszélgetése Nemeshegyi Péter jezsuita szerzetessel olvasható, aki életének nagy fordulatait épp 1956-ban és 1989-ben élte meg ('56-ban helyezték Japánba, keresztény hittérítőnek, és '89-ben hívták haza), így az ő története mintegy példázza, hogyan változtak meg emberi sorsok gyökeresen a történelem-politika felvonásaiban. Ez azonban korántsem csak a tragikum minőségével van felruházva: Nemeshegyi Péter vallomása azt mutatja számunkra, hogyan lehet mindezt túlélni, hogyan találhatja meg az egyén a boldogságát akkor, amikor minden változni látszik, azáltal, hogy humán értékeket (interkulturalizmus, vallási tolerancia, az Istenbe vetett, megingathatatlan bizalom) képvisel, és minden körülmények között teljesíti kötelességét.

A '89-es kötet *Előszavában* a következőket olvashatjuk: „A trilógiát zárnom kell. A történetek egymásra utalnak, a három kötet egyetlen narratívává áll össze – remélem. És egyben ki is nyílik. Beszélgetéssé. A jövő latolgatásává.” Valóban, az *Akkor is karácsony volt* sorozat legnagyobb erénye, hogy képes megszólítani olvasóját, párbeszédbe vonni, számvetésre bírni – ajánlott küldemény, amelynek címzettjei mi vagyunk.

Haklik Norbert

Poós Zoltán: Az alkony fokozatai

Átgondolt, egyszermind igen kockázatos vállalkozás *Poós Zoltán Az alkony fokozatai* című regénye. A költőként induló, ám prózaírói erényeit is mind gyakrabban s erősebb fényfelvillantó szerző műve ugyanis történelmi (avagy: ál-történelmi?) regény is, ami önmagában még nem volna meglepő. Az irányzatot előszeretettel művelik a legkülönbözőbb habitusú s a legkülönfélébb kánonok által elfogadott kortárs magyar prózisták *Márton Lászlótól* és *Darvasitól György Attiláig*, és *Walter Scott* óta tudjuk: hálás feladat régmúlt korokat tenni élményszerűvé hús-vér szereplők felvonultatásával, főképp, ha bőséggel állnak az alkotó rendelkezésére források, amelyek a segítségére lehetnek a hiteles szűzsé megteremtésében, mindemellett az effajta témájú könyvekkel a történetre áhító olvasóközönség és a szigorú tekintetű kritikusok kegyeibe férközni is viszonylag könnyedén lehetséges. Tehát a történelmi (avagy ál-történelmi) regény mint olyan semmiféle kockázatot nem rejt magában.

De mi van akkor, ha a szerző nem távoli századokba, hanem félmúltunk egyik olyan, történettudományi szempontból és szépirodalmilag is feldolgozatlan korszakába kalauzolja el olvasóit, mint az 1945 és 1948 közötti időszak, ahogyan

Poós Zoltán teszi? Ez a döntés több okból is felettebb kockázatos: elsősorban a tudományos feldolgozottság hiányai miatt, másrészt pedig erről az időszakról lehetetlen anélkül szólni, hogy ne válnának számon kérhetővé a megszólalón bizonyos aktuálpolitikai szempontok (amelyek manapság, jól tudjuk, olykor az esztétikumnál is többet nyomnak a latba egy-egy kortárs irodalmi mű megítélésénél, pro és kontra).

Poós Zoltán regényének egyik nagy erénye, hogy az elsőként említett akadályt elegáns könnyedséggel veszi (a másodikról pedig, mint látni fogjuk, nem vesz tudomást). Az alkony fokozatai magától értetődő természetességgel eleveníti meg azt a korszakot, amikor Magyarország a történelem egyik útelágázásánál vesztegelt bő két évet, és nemigen lehetett tudni (legalábbis eleinte csak sejteni lehetett), miként fordul a sorsa. Ez volt az az időszak, amikor a mozikkal Walt Disney rajzfilmjeit (a Poós által is előszeretettel használt, korabeli kifejezéssel élve: csodatrükkfilmjeit) vetítették, amikor

még Duke Ellington szólt a gramofonokból, a lapok a Dick Tracy képregények legújabb epizódjait közölték magyar szöveggel, s amikor még nem is volt oly távoli az az idő, amikor a világháború kimenetelét latolgatva még sokak a Monarchia újjáéledésében reménykedtek, Habsburg Ottóval a trónon, ám az utcákon már dajajgítáros szovjet katonák járőröztek, és a Ferencz József híd is hamarosan Szabadság híd néven idomult hozzá a korszellem támasztotta követelményekhez. Poós pedig igen otthonosan mozog az akkori mindennapokban, ráadásul nem csak a korabeli utcanevet is ismeri várostörténészhez méltó pontossággal, és nem csak a kortárs márkanevekben és reklámszövegekben járatos, de azokat a jellegzetes szófordulatokat is elegáns könnyedséggel vonultatja fel, amelyet manapság csak egy óceánnal odébb, az akkortájt kivándorolt emigránsok szájából hallhat az ember.

Ebbe a környezetbe helyezi a szerző a regény egyik szintjét alkotó cselekményt, amely röviden összefoglalva egy, a háború végén dél-afrikai edzősködésből hazatért ifjú, a hajdani olimpiai bajnok Uden Gábor, és egy Kolozs-várról áttelepült nemesi sarj, Malek Sophie románcát beszéli el. A – legalábbis a lánnyal folytatandó románcot minden eszközzel siettető ifjú szerint – „sorszerűséget nélkülöző” szerelem végül akkor válik mégis sorszerűvé, amikor Uden kis híján letartóztatja az ÁVO, majd (bár eleinte csak a lány előtt akar felválni az ellenállósdival) felrobbantja a Margit-szigeten épülő, a kommunizmust dicsőítő emlékművet, végül pedig Londonban éri a párt a hír, hogy az ifjú apja ellen koncepciós pert indítottak, és legjobb barátját államellenes összeesküvésért kivégezték. Mindeközben a főhős, Uden Gábor élete „őspillantát” igyekszik felfejteni, amely egy gyermekkori, balatoni nyaraláshoz köthető.

Am a történet másik szála még ennél is messzebbi korba vezet: a szalonban, ahol a két fiatal először találkozott, éppen egy bizonyos – a jobboldali miszticizmus híveinek körében köztiszteltnek örvendő Julius Evolával könnyedén azonosítható – Evoli gróf *A föderatív monarchia esélyei* című előadására készülnek, és Malek Sophie a Mithrász-kultuszról referál a társaság tagjainak. A Sophie után nyomozó Uden lépésről lépésre ismerkedik meg a kultusszal, amely századokig a kereszténység konkurens vallásának számított, és oly népszerűségnek örvendett, hogy – mint Evola idézi egy helyütt Renant – „ha a kereszténységet lesújtotta volna valami halálos 'kór', a világ mithraizálódott volna”. A népszerűségét elsősorban a hierarchikus rendszerekhez és a hősiesség-kultuszhoz eleve vonzó római légionáriusoknak köszönhető vallás lényege a beavatás volt, amelynek során a beavatott a sziklából született, naparcú Mithrász hóstetteit elevenítette fel, hogy eggyé válhassék vele. Mithrászt nem mellékesen a harc, az igazság, a hűség és a jog istenségeként is tisztelték – ebből talán az is egyértelmű, miért annyira érdekes a kultusz az ultradextrizmusnak nevezett jobboldali irányzat híveinek körében.

A szerelmi szálát is mindvégig át- meg átszövik a mithraista motívumrendszerhez köthető utalások: a cselekmény hangsúlyosabb pontjait rendszerint erős napsütés kíséri (próbatételei végeztével Mithrász a Nap korlátlan hatalmát nyerte el), Gábor és Sophie első csókjára egy Balaton-parti sziklán kerül sor (Mithrász úgy jött világra, hogy előpattant az úgynevezett szülősziklából), és még sokáig sorolhatnánk a rejtett és kevésbé rejtett egyezéseket a történet jelen ideje és a Mithrászról szóló, jó arányérzékkel adagolt ismeretek között.

Jó arányérzékkel adagolt ismereteket említettünk, és okkal: Poós ugyanis olyanformán vezeti elő a Mithrász-szálát, hogy sohasem oszt meg a kelleténél több tudást az olvasóval, ennek köszönhetően az alkony fokozatait forgatva azon kapja magát az ember, hogy egyre kíváncsibban várja a rejtélyes kultuszról szóló újabb és újabb passzusokat. A kultúrtörténeti nyomozás vonala révén tehát a regény olyan művekké is rokonságot ápol, mint *Umberto Eco A rózsza* neve című opusa, vagy *Szerb Anta* / *A Pendragon legendája*, amelyből az egyik mottót kölcsönözte a szerző.

És ha már a mottóknál tartunk, a másik idézet egy olyan költeményből való, amely címében a hajdani mithraista univerzum nyugati peremvidékét szólítja meg. *Shelley* Írországhoz című költeményéről van szó, jelesül a következő passzusról:

„Tégy vallomást, te megsebzett sziget,
ha zeng a nyár zöld pástjaid felett,
s a búza-ringató szél bontja szét
forrongó mélyed habos felszínét!”.

A mottóválasztás ezúttal nem csupán amiatt bravúros, mert a Shelley-idézet rögvést három emblematis magyar hazafias verssel hozható összefüggésbe motívumai kapcsán (a „búza-ringató szél” a Kunság mezején lengő ért kalásszal Himnuszunkból, a forrongó mély a Föltámadott a tenger jelképrendszerével, valamint Írország megsebzett szigete *Dsida* Psalmus Hungaricusának bús, kopár magyar szigetével), hanem azért is, mert oly jól összefoglalja azt a hangulatot, amely jellemző volt a regényidő Magyarországra (elég talán, ha csak az oktogoni merényletet említjük, amely oly kitüntetett szerephez jut a műben). És a cselekménynek otthont adó időszak választás-jellegének érzékeltetésében szintén oroszlanrészt vállalnak a motívumok, amelyek között – s ez a Poós munkáit ismerők számára aligha meglepő – a fogyasztói kultúrához köthető elemek is szép számmal szerepelnek. Ennek persze megvan a maga oka: a háború utáni rövidke időszakban ugyanis ugyanazok a tömegkulturális termékek jutottak el Magyarországra is, mint Nyugatra. Azt, hogy később e tekintetben mennyire máshogy alakult hazánk sorsa, mint a szerencsésebb országoké, Poós a tömegkultúra és a fogyasztói társadalom motívumaival is érzékelteti: a főhős egy amerikai segélyszállítmánynak

köszönhetően Coca Colát iszik az ostromból még épp csak magához tért Budapesten, és meghallgatja *Louis Jordan* Let the Good Times Roll című számát, amit sokan az első ós-rock'n'roll szerzeményként tartanak számon, mindemellett a Hány János-képregényektől meghihető Uden Gábor „kitalálja” Indiana Jones-t, azt a hőst, aki a világ legezotikusabb tájain osztja az igazságot – nem ám revolverrel, hanem magyar módra, karikás ostorral. (Nem mellékesen Uden Gábor és Indiana Jones illetéknéppen történő összehozása az olvasónak is újabb lehetőséget teremt arra, hogy továbbgondolja az utolsó fejezetben a nyugaton maradási választó páros sorsát.)

Poós Zoltán kitűnő kompozíciós készségét bizonyítja, hogy a három szálát és a sokrétű motívumrendszert végül egy-egybe hozza. S hogy miként kapcsolódik össze végül Uden

Gábor sorsa Mithrászéval? Uden – vágyában, hogy eggyé váljon a szerelemben Sophie-val – végül mithraista-módra maga is átesik a beavatási szertartáson: a főhős által amolyan hősiességpróbaként – tehát a mithraista szertartásrend próbatételeihez hasonló módon – felfogott robbantás vezet oda, hogy a páros úgy dönt: biztonsági okokból inkább nem térnek vissza Magyarországra. A regény cím megfejtésének kulcsa is itt rejlik: a próbatételt kiálló Uden végül elnyeri, ami a legfontosabb neki, sorsa Londonban összefonódik a Sophie-éval (Mithrász eggyé válik a Nappal), míg Magyarországon – a történelemből tudjuk – az alkony fokozatai mind sötétebb árnyalatot öltenek.

(Poós Zoltán: *Az alkony fokozatai*. Kalligram, Pozsony, 2006.)

Turbuly Lilla

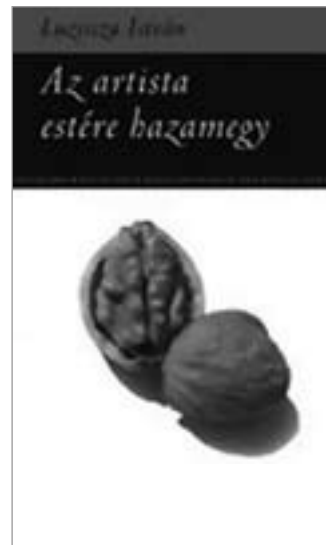
Á-lomtalanítás

(Luzsicza István: *Az artista estére hazamegy* című kötetéről)

„Alapvető benyomásom korunk káoszélménye, magammal szembeni követelményem pedig az ellenkező hatások és benyomások közötti egység létrehozása, azok szintetizálása, minden lehetséges forma és tartalom kipróbálása, átalakítása, továbbfejlesztése” – vall magáról Luzsicza István az egyik irodalmi internetes portálon.

Nézzük, igazolja-e ezt az ars poeticát a fiatal szerző első verseskötete. A fiatal jelző persze viszonylagos: az utóbbi egy-két évben fellépett egy, a húszas éveinek elején-közepén járó költőgeneráció, ugyanakkor jelentkeztek első kötettel az ötödik-hatodik X-et betöltött szerzők is. Az 1975-ben született Luzsicza István e szempontból valahol középen foglal helyet. Nem tulajdonítanék ekkora jelentőséget az életkornak, ha nem erről a kötetéről és nem a kötetben megjelenített korszakról kellene beszélni. A szerző eddigi élete felét a rendszerváltás előtt, másik felét pedig azt követően élte le. Egy átmeneti korszak ideiglenes kikötői bukkannak fel a versekben: „*valahová valahonnan/ megérkeztem-e már vagy sem/ lassan illene hogy tudjam*” (Európai város lakó).

A „valahonnan” korszakát idézi a Váci út, nem felel nekem című versében: *kerülget (isten ments) Janus-arcú nosztalgia/ (kommunista szombat Kádár Merkur Gorenje)*. Ugyanez a korszak jelenik meg a Buli után a takarítás című vers nyolcvanas évekkor foglalkozó dokumentumfilm „bejátszásában” is: *„Walesa az emberei vállán/ míg a remegő térdű Jaruzelski Wojtyła előtt szónokol/ elnök és főtájtár parolázik Reykjavíkban/ egy nyomorult vén román házaspárt / az alkalmi tárgyalóteremből visznek/ fal*

elé állítani”. Pár sorral arrébb pedig már ott a ma kiábrándult érdektelensége: *„aztán bevágat egy zajosabb csoport/ s átkapcsolnak a reggeli csevegős műsorra”*.

Ez a vers – a Buli után a takarítás – más szempontból is kitüntetett helyet foglal el a kötetben. (Még akkor is, ha a cím a tini Szinetár Dóra egykori, azonos című slágerét juttatja az olvasó eszébe, bár az is lehetséges, hogy a szerző tudatosan játszik

rá erre az azonosságra.) Kulcsvers azért, mert Luzsicza István költészetének központi motívuma a rend és a káosz kettőssége. Erre már a nyitóvers mottójául választott József Attila idézet („Jöjj el szabadság! Te szülsz nekem rendet”) és az alcím (Rendrakás helyett) is utal. A kaotikus, ellentmondásokkal terhes, folyamatosan változó külvilág tényeit folyton rendezni, értelmezni kényszerül, hogy megteremthesse magának a viszonylagos átláthatóság (ál)biztonságát: *„hogy magadnak rámolhass/ rendet vagy szét/ belátásod szerint”*. Ugyanerről a másik említett versben: *„s most akkor hogy lesz ebből rend/ mi is az egyáltalán/ definiálható-e/ összerakható-e/ akarja-e más is/ és segít-e ha ezt szajkózik/ vagy ha legalább én belekezek/ valamibe amit elhiszek”*. Aztán, kételyei ellenére, mégis a cselekvést választja a tételődés helyett: *„s a forró vizes csap alá tartom/ a zsíros jénai tálat”*. A kötet hátoldalon prózában is vall arról, hogy számára a vers, a versírás teremt meg azt az egyéni rendet, azt a szilárd

pontot, menedéket, ami élni segít.

De mi van az egyént megtartó renden, a „vak dióléten” kívül? (A záróvers címe és mottója ugyanis egyaránt Babitsot, A lírikus epilógját idézi.) Úgy tűnik, rövid kitérők csupán, ahonnan mindig visszakényszerül az egyéni létezés csonthéjába. Ugyanezt sugallja az Attrakció világszám című vers is, melyben a kötet címadó sorát olvashatjuk: „*a cukaharák után az artista estére hazamegy*”, „*de estére a tisztelt nagyérdemű is hazamegy/ - mert estére mindenki hazamegy*”. A varázslat ideiglenes, az illúzió mulandó, akár a művészetről, akár a mindennapi életéről van szó. És még az sem biztos, hogy ez a varázslat, ha csak átmenetileg is, megszületik. A Nyugati tér című versében eljátszik a gondolattal, mi történne, ha verseivel állna ki a járókelők, lödörgők, mutatványosok sokasága elé: „*ha most ide kiállnék a verseimmel,/ körberöhögnének? Vagy elzavarnának? / Vagy hazamennének?/ Vagy tapsot is kapnék?*”

Ha a „Vak dióként” A lírikus epilógját, ez a vers óhatatlanul Babits Jónását és Ninivéjét juttatja az olvasó eszébe, de általánosságban is elmondhatjuk, hogy Luzsicza István szereti kedves költőit az olvasó eszébe juttatni, szeret emlékeztetni a zsinórmértékül választott költői hagyományra. Sőt, találunk olyan verset is, a Visszatérést, ami Szakonyi Károly Adáshiba című drámájának alapkérdését fogalmazza újra: hogy viszonyulnánk ma a Messiáshoz? „...*segédszerkesztői állást kapott egy kereskedelmi csatornától/ aztán egy bulvárlap külsős tudósítóként a Közel-Keletre küldte/ végül ráuntak elfelejtették elege lett ma remete*” – szól az az ironikus, kesernyés, de megbocsátó hang, ami a kötet közéleti verseit jellemzi, és úgy tűnik, ezek azok a költemények, ahol a szerző rátalál saját hangjára, közülük kerülnek ki a kötet legemlékezetesebb darabjai.

Az eddig említettek szinte kivétel nélkül szabadversek. Találunk azonban a negyvennégy verset három ciklusra (Rendrakás helyett; Privát Messiás; Lecsupszít, felöltöz-

tet) osztó kötetben számos kötött formájú, rímes darabot, haikut és szonettet, bizonyítva a már idézett költői törekvést, hogy szeretne minél több formát kipróbálni. E dicséretre méltó szándék ellenére úgy tűnik, a szerző esetében a szabadvers valóban több szabadságot, jobban kihasználta lehetőségeket, frissebb, újszerűbb, emlékezetesebb képeket jelent. Még akkor is, ha néha parttalanságra, túlírásra ragadtatja ez a szabadság. A rímek több esetben konvencionálisabb témákat és konvencionálisabb képeket foglalnak keretbe, mint például a Tájkép vagy a Májusi alkonyok – igaz, utóbbinál a szerző maga is odairja a vers elejére, hogy Kosztolányi pózában pózolva született. Máskor az ilyen szokványos témára írt költemények is idézni érdemes sorokat rejtenek: „*Hó hull és idő hull. Egy a lépte./ Maga alá gyűr. Befed. Temet.*” (Megtisztulás)

Egyet kell értenünk azokkal az olvasói véleményekkel, melyeket a dokk.hu internetes portálon olvashatunk: az olyan versek, mint a Nyári temetés vagy a Törlés menüpont, éppen azzal hatnak, hogy segítségükkel az olvasó a maga nagyon is személyes történeteire lát rá élesebben. Hiszen melyikünkkel nem történt még meg, hogy a gépies kérdésre nem volt könnyű megadni a magándrámákat egyetlen gombnyomásba sűrítő gépies választ: „*törölt tétel? kukába dobja? ...igen -/eljátszom Istent egészen kicsiben*”.

A kötet borítóján az egyszerű, fehér háttér előtt egy feltört dió látható. A kép és a cím együttese utal arra a kettősségre, ami Luzsicza István első verseskötetét jellemzi: a magánszférába való bezáródás, a belső rend megteremtése és a kaotikusságával egyszerre vonzó és riasztó külvilág felé fordulás vágya egyaránt ott van ebben a költészetben. Éppen úgy, ahogy erről a szerző a bevezetőben idézett ars poeticában vallott: beváltotta ígéretét.

Írott Szó Alapítvány, Magyar Napló, 2006

Lantos Ferenc: Hommage a Barcsay
(Vass-gyűjtemény)